



## La 'camama' de Fuster

**E**s veritablement interessant la correspondència mantinguda entre Joan Fuster i Ernest Martínez Ferrando. L'iconoclasta Fuster escandalitza una vegada i altra, amb els seus *tours de force*, el poruc Ferrando, un home tan tímid, tan poca cosa, que Josep Pla va escriure d'ell que era tan discret que semblava un moble enfundat. En l'excel·lent estudi que encapçala aquest tercer volum de

la correspondència fusteriana, Vicent Alonso copsa a la perfecció el personatge, burgès i una mica misàntrop, home d'estudi i de poca acció, que se sap adaptar a les circumstàncies perquè és ben capaç de dissimular els seus veritables sentiments. Sens dubte Martínez Ferrando era contrari al règim de Franco, però va ser el director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó durant quasi tota la seua vida. D'altra banda, va mantindre una intensa correspondència amb Joan Fuster, precisament en un període en què el solitari de Sueca es manifestava com un dels intel·lectuals més brillants i esquerrans de la cultura catalana. En una carta a Joan Sales, Martínez Ferrando escriu indignat: "El comunisme ha estat una immensa camama (*sic*), que només ha servit per organitzar les immenses i horroroses 'purgues' de Stalin. Com vostè, m'admira que persones tan intel·ligents com Pierre Vilar es deixen seduir per una camama tan evident i sanguinària".

Convindreu que la cita és saborosa. Una camama!? Evidentment, en lloc de posar el nom de l'historiador Pierre Vilar es podria haver citat senzillament el de Joan Fuster. Però Martínez Fer-

rando, el gran poregós, mai no haguera gosat; ans al contrari, tot al llarg de la correspondència s'intueix que Ferrando tem, i molt, Fuster. Sí, Martínez Ferrando o el seny valencià, tem la digressió aguda i voltairiana de Fuster, i si se'm permet, li riu les gràcies. Aquesta és la sensació última que s'intueix de la lectura d'aquesta voluminosa correspondència: una relació estranya, on l'ambiciós Fuster busca la influència de Ferrando en el món cultural català, i on aquest tracta el seu coterrani amb un respecte extremat, quan no obertament adulator, per tal de no despertar contra ell l'agudesia del "dilecte amic", aquella causticitat que defineix com "ben valenciana".

I, tanmateix, és evident el malestar que li provoquen moltes de les frases de Fuster. Per exemple, quan Joan Fuster afirma que els valencians mengen rates. Martínez Ferrando, fill d'una família burgesa de la ciutat de València, trobava ben lamentable que Fuster fera d'aquella tradició exclusivament arrelada a les zones albuferenques, un fals distintiu dels valencians. La rata d'aigua, tot i que de carn excel·lent (i zoològicament ben distingida del grup de les "rates", amb el nom d'*Arvicola sapidus*), no ha estat una menja freqüent entre els valencians, i el naturalista Antim Boscà tan sols recull aquest costum als pobles de Sueca i Sollana. De fet, l'algesinenc Joaquim Pérez, en el seu bonic llibre de memòries *Fulles seques*, explica com en el mercat de Sueca les rates d'aigua s'hi venien espellades i sanguinolentes, cosa que ell no havia vist mai en el d'Algesim, a tan sols uns pocs quilòmetres de distància... En fi, són coses de Fuster. Però a hores d'ara m'admira que una persona tan intel·ligent com ell es deixara seduir per una "camama" tan evident... Ferrando estava indignat, però era tan "discret", ai!, que no badava boca.

